

O O F S
Olympics of Sustainability

OofS selvitys

*Nuorten liikuntaharrastukset ja kestävän kehityksen
suuntaukset partnerimaissa*

Työpaketti 2

Tuotos 2.1

Laatija: FSI, Kesäkuu 2026

Co-funded by
the European Union

Sisällysluottelo

Asiakirjan tiedot.....	4
Tiivistelmä.....	5
Keskeiset tulokset.....	5
1. Johdanto.....	7
1.1 Hankkeen tausta ja perustelut.....	7
1.2 Tarkoitus ja raja.....	8
1.3 Menetelmät.....	8
1.3.1 T2.1: Kirjallisuuskatsaus nykytilanteesta.....	8
1.3.2 T2.2: Sidosryhmien kuuleminen.....	9
2. Nykytilanne: Nuorten liikuntatottumukset ja kestävä kehitys partnerimaissa... 9	9
2.1 Portugali.....	9
2.2 Suomi.....	11
2.3 Slovenia.....	12
2.4 Espanja.....	13
2.5 Maiden välinen vertailuanalyysi.....	14
3. Sidosryhmätutkimuksen tulokset (T2.2).....	17
3.1 Kyselyn toteutus ja vastaajajoukko.....	17
3.2 Nykyiset kestävä kehityksen käytännöt liikunnassa ja urheilussa.....	17
3.2.1 Yleisimmät käytännöt.....	17
3.2.2 Keskeiset haasteet.....	18
3.2.3 Nuorten kiinnostus kestävä kehitykseen.....	18
3.3 Reaktiot OoFS-konseptiin.....	19
3.3.1 Konseptin houkuttelevuus.....	19
3.3.2 Eniten kiinnostusta herättäneet kestävä kehityksen haasteet.....	19
3.3.3 Pisteytyksen painotus.....	20
3.3.4 Kilpailullinen vai yhteistyöhön perustuva toimintamalli.....	20
3.4 Osallisuus ja kohderyhmät.....	21
3.5 Pitkäaikainen käyttöönotto ja jatkuvuus.....	21
3.6 Haastattelujen tulokset: Yhteiset teemat partnerimaissa.....	22
3.6.1 Suomi: Haastattelujen yhteenveto.....	22
3.6.2 Slovenia: Haastattelujen yhteenveto.....	23
3.6.3 Espanja: Haastattelujen yhteenveto.....	24
3.6.4 Portugali: Haastattelujen yhteenveto.....	24
3.6.5 Haastattelujen yhteiset teemat partnerimaissa.....	25
4. Ehdotus kansallisten Olympics of Sustainability -tapahtumien rakenteeksi... 26	26
4.1 Yhteinen kilpailurakenne.....	26
4.2 Kansallisten tapahtumien profiilit.....	26
5. Esimerkkitoimintoja kansallisiin Olympics of Sustainability -tapahtumiin.....	27
6. Johtopäätökset ja suositukset.....	28
6.1 Keskeiset havainnot.....	28
6.2 Suositukset.....	28

6.3 Vaikutukset päätöksentekoon.....	29
Lähteet.....	30

Asiakirjan tiedot

Hanke	Olympics of Sustainability: Winning for Health and Planet (OofS)
Ohjelma	Erasmus+ Sport, ERASMUS-SPORT-2025-SCP
Tuotos	D2.1, The Olympics of Sustainability - selvitys
Työpaketti	TP2, OofS-selvitys ja Green Playbook käsikirja
Työpaketin vetäjä	Finlands Svenska Idrott (FSI)
Laatija	Finlands Svenska Idrott (FSI)
Osallistujat	MoF (Portugali), PJA (Portugali), SDE (Slovenia), MoP (Espanja)
Versio	2.0 (päivitetty ja yhdenmukaistettu lopullisten kyselytulosten kanssa)
Päivämäärä	Kesäkuu 2026
Julkisuus	Julkinen (PU)
Lisenssi	CC BY 4.0

Tiivistelmä

Tässä selvityksessä esitellään Olympics of Sustainability (OofS) -hankkeen ensimmäisen tutkimusvaiheen tulokset. Erasmus+ Sport -ohjelman rahoittaman hankkeen tavoitteena on yhdistää ympäristökestävyyteen liittyvät haasteet nuorten liikuntatapahtumiin eri puolilla Eurooppaa. Selvitys kokoaa yhteen kaksi toisiaan täydentävää tutkimuskokonaisuutta: kirjallisuuskatsauksen (T2.1), jossa tarkasteltiin nuorten liikuntaa ja kestävän kehityksen suuntauksia Portugalissa, Suomessa, Sloveniassa ja Espanjassa, sekä sidosryhmäkuulemisen (T2.2), johon osallistui 62 kyselyyn vastannutta ja 20 haastateltavaa kunnista, urheiluseuroista, lajiliitoista, nuorisojärjestöistä, oppilaitoksista ja ympäristöalan organisaatioista neljässä partnerimaassa.

Tutkimuksen keskeinen havainto tukee OofS-hankkeen lähtökohtaa: vaikka eurooppalaisten nuorten ympäristötietoisuus on korkealla tasolla, tietoisuus ei useinkaan johda konkreettisiin tekoihin. Samanaikaisesti nuorten liikunnan harrastamiseen liittyy useita rakenteellisia haasteita, kuten sukupuolten väliset erot, alueellinen eriarvoisuus sekä järjestäytyneen liikunnan osallistujamäärien lasku COVID-19-pandemian jälkeen.

Tutkimuksessa havaittiin myös, että liikunnan ja kestävän kehityksen yhdistäviä aloitteita on jo olemassa, mutta ne ovat hajanaisia, keskittyvät usein huippu-urheiluun tai lajiliittoihin ja tavoittavat harvoin ruohonjuuritason nuorisoliikuntaa. Yhdestäkään partnerimaasta ei löytynyt yhtenäistä mallia, jossa kestävän kehityksen teemat olisi systemaattisesti integroitu nuorten liikuntatapahtumiin. Tämä korostaa OofS-mallin tarvetta ja merkitystä.

Keskeiset tulokset

- OofS-konsepti sai vahvaa kannatusta Portugalissa, Suomessa ja Sloveniassa. Espanjassa näkemykset vaihtelivat enemmän, mutta noin puolet vastaajista arvioi konseptin erittäin myönteisesti.
- Kiinnostavimmiksi kestävän kehityksen aktiviteeteiksi nousivat roskienkeruukilpailut, puunistutushaasteet, uusiokäyttö-työpajat sekä luontosuunnistus. Suosituimmat aktiviteetit vaihtelivat jonkin verran maittain.
- Vastaajat kannattivat kilpailumallia, jossa huomioidaan sekä liikuntasuoritukset että kestävään kehitykseen liittyvät saavutukset.
- Suurimmiksi toteutuksen esteiksi tunnistettiin kestävän kehityksen osaamisen puute, rajalliset taloudelliset resurssit sekä organisaatioiden muut painopisteet. Näihin haasteisiin Green Playbook käsikirja tarjoaa käytännön ratkaisuja.

- Tavoitetta, jonka mukaan vähintään 30 % osallistujista edustaa aliedustettuja ryhmiä, pidettiin realistisena. Sen saavuttaminen edellyttää kuitenkin aktiivista yhteistyötä esimerkiksi koulujen kanssa, sekajoukkueita, maksutonta tai edullista osallistumista, kuljetusratkaisuja sekä osallistumisen esteitä vähentävää suunnittelua.
- Useat kunnat ilmaisivat kiinnostuksensa ottaa OofS-malli käyttöön myös hankkeen päättymisen jälkeen ja olivat valmiita allekirjoittamaan tukikirjeitä tai yhteistyösopimuksia (Memorandum of Understanding).
- Yksinkertaisuutta pidettiin tärkeimpänä onnistumisen edellytyksenä. Mallin tulee olla helposti ymmärrettävä, toteutettava ja monistettava ilman merkittävää ulkopuolista tukea.

Näiden tulosten pohjalta selvityksessä ehdotetaan yhteistä toimintamallia kansallisten Olympics of Sustainability (OofS) -tapahtumien toteuttamiseen. Malli yhdistää liikunnan, kestävän kehityksen oppimisen ja osallistavan toimintatavan.

Toimintamallia tukee OofS:n Green Playbook käsikirja, joka tarjoaa tapahtumajärjestäjille valmiita aktiviteetteja, pisteytysmalleja, suunnittelutyökaluja, ohjeita osallisuuden ja saavutettavuuden edistämiseen, suosituksia kestävän kehityksen huomioimiseksi, budjetoinnin tueksi laadittuja ohjeita sekä arviointipohjia.

Ehdotettu malli yhdistää liikunta- ja kestävän kehityksen tehtäväpisteet, bonusaasteet sekä Green Badge (vihreä tunnustus) -tunnustusjärjestelmän, jossa ympäristöosaaminen ja kestävä kehitys edistävät teot tunnustetaan riippumatta joukkueen sijoituksesta kilpailussa. Tavoitteena on varmistaa, että kestävän kehityksen saavutukset huomioidaan liikuntasuoritusten rinnalla ja samalla luodaan kaikille osallistujille myönteinen, osallistava ja kannustava tapahtumakokemus.

Toimintamalli on suunniteltu riittävän joustavaksi, jotta sitä voidaan soveltaa erilaisissa kansallisissa, alueellisissa ja paikallisissa toimintaympäristöissä säilyttäen samalla yhteiset periaatteet ja tavoitteet kaikissa osallistujamaissa. Erityistä huomiota kiinnitetään osallistumisen esteiden vähentämiseen sekä mahdollisuuksien luomiseen erilaisista taustoista tuleville nuorille, mukaan lukien ryhmät, jotka kohtaavat esteitä liikuntaan ja urheiluun osallistumisessa.

Tulokset osoittavat, että liikunta voi toimia tehokkaana alustana ympäristökasvatukselle, yhteisölliselle osallistumiselle ja käyttäytymisen muutokselle. Yhdistämällä liikunnan ja kestävän kehityksen oppimisen Olympics of Sustainability tarjoaa kunnille, kouluille, urheiluorganisaatioille ja yhteisöille

käytännöllisen, joustavan ja helposti monistettavan toimintamallin, jota voidaan kehittää edelleen myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Selvitys päättyy suosituksiin, jotka koskevat toimintamallin käyttöönottoa, sidosryhmien osallistamista, osaksi päätöksentekoa ja toimintapolitiikkaa integroimista sekä OofS-menetelmän pitkäjänteistä hyödyntämistä ja kehittämistä.

1. Johdanto

1.1 Hankkeen tausta ja perustelut

Euroopan komission Special Eurobarometer 525: Sport and Physical Activity -tutkimuksen (2022) mukaan 45 prosenttia eurooppalaisista ei harrasta lainkaan liikuntaa, ja vain 38 prosenttia liikkuu vähintään kerran viikossa. COVID-19-pandemia vahvisti tätä kehitystä entisestään, sillä se vähensi liikuntaan osallistumista merkittävästi erityisesti nuorten keskuudessa.

Samaan aikaan ympäristöhaasteet ovat edelleen yksi Euroopan unionin kansalaisten suurimmista huolenaiheista. Special Eurobarometer 571 -tutkimuksen (2026) mukaan eurooppalaiset pitävät luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämistä erittäin tärkeänä: 96 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä väitteestä *"Meillä on vastuu huolehtia luonnosta."* Lisäksi Special Eurobarometer 501 -tutkimus (2020) osoitti, että yli 90 prosenttia eurooppalaisista pitää ympäristönsuojelua tärkeänä, mutta moni kokee, ettei pysty omilla toimillaan vaikuttamaan konkreettisesti ympäristön hyväksi.

Olympics of Sustainability (OofS) -hanke vastaa näihin kahteen ajankohtaiseen haasteeseen hyödyntämällä liikunnan voimaa ympäristövastuullisuuden edistämisessä. Hankkeessa on kehitetty innovatiivinen toimintamalli, jossa liikunta yhdistyy kestävästä kehityksestä oppimiseen ja ympäristömyönteiset toimintatavat integroidaan osaksi liikunnallisia aktiviteetteja.

Hankkeen lähtökohtana on ajatus siitä, että kestävästä kehityksestä edistäminen on tehokkainta silloin, kun se on käytännönläheistä, motivoivaa ja osa jokapäiväistä toimintaa. Pelillisyyteen ja kokemukselliseen oppimiseen perustuvan lähestymistavan avulla OofS tukee kestävästä kehityksestä osaamisen rakentumista tekemisen ja osallistumisen kautta passiivisen tiedon vastaanottamisen sijaan.

Hankekonsortioon kuuluu viisi organisaatiota neljästä Euroopan unionin jäsenvaltiosta: Fundão'n kunta (Portugali, koordinaattori), PJA Consultoria

Desportiva e Projetos (Portugali), Finlands Svenska Idrott (FSI) (Suomi), Športno društvo Endorfin (Slovenia) sekä Pedreguerin kunta (Espanja).

Hankkeella on neljä erityistavoitetta:

- S.O1: Lisätä nuorten osallistumista liikuntaan integroimalla kestävän kehityksen teemat osaksi liikunnallisia aktiviteetteja. Tavoite: tavoittaa 500 nuorta ja järjestää neljä tapahtumaa.
- S.O2: Edistää kestäväää käyttäytymistä liikuntaan perustuvien haasteiden avulla. Tavoite: vähintään 50 % osallistujista raportoi myönteisestä käyttäytymisen muutoksesta, ja hankkeessa toteutetaan 24 aktiviteettia.
- S.O3: Vahvistaa osallisuutta ja lisätä aliedustettujen ryhmien osallistumista. Tavoite: vähintään 30 % osallistujista kuuluu aliedustettuihin ryhmiin.
- S.O4: Kehittää helposti monistettava ja joustava toimintamalli. Tavoitteena on tavoittaa 20 kuntaa ja saada Green Playbook 2 000 latausta.

1.2 Tarkoitus ja raja

Tämä selvitys on Olympics of Sustainability (OofS) -hankkeen tuotos D2.1, ja se on laadittu osana työpakettia 2 (WP2). Selvitys toimii hankkeen tutkimuksellisenä perustana ja tarjoaa näyttöön perustuvan pohjan, jonka varaan Green Playbook (D2.2) sekä kansalliset Olympics of Sustainability -tapahtumat (WP3) on kehitetty.

Selvityksellä on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin siinä esitellään nykytilaa kartoittavan kirjallisuuskatsauksen (T2.1) keskeiset tulokset. Toiseksi siinä kootaan yhteen sidosryhmäkuulemisen (T2.2) tulokset. Yhdessä nämä tutkimuskokonaisuudet muodostavat OofS-menetelmän kehittämisen, toteuttamisen ja tulevan laajemman käyttöönoton käsitteellisen ja käytännöllisen perustan.

1.3 Menetelmät

1.3.1 T2.1: Kirjallisuuskatsaus nykytilanteesta

Kirjallisuuskatsaus toteutettiin marraskuun 2025 ja maaliskuun 2026 välisenä aikana (M1–M5). Kukin pilottikumppani laati maakohtaisen raportin käyttäen Finlands Svenska Idrotin (FSI) kehittämää yhtenäistä raportointipohjaa. Raporteissa tarkasteltiin yhdeksää teemaa: nuorten liikuntaharrastuksia ja osallistumista, kestävän kehityksen suuntauksia, toimintalinjauksia ja aloitteita,

ympäristövaikutuksia, keskeisiä haasteita ja kehittämistarpeita, sidosryhmiä, ehdotettuja kilpailumalleja, esimerkkiaktiviteetteja sekä hyviä käytäntöjä.

Työssä hyödynnettiin tieteellistä kirjallisuutta, Eurobarometri-tutkimuksia, kansallisia tilastoja, viranomaisten strategioita ja ohjelma-asiakirjoja, urheilujärjestöjen raportteja sekä aiheeseen liittyviä Euroopan unionin tietolähteitä ja verkkoalustoja.

Koska Suomessa ei toteuteta kansallista pilottikilpailua, Finlands Svenska Idrottin ei ollut tarpeen laatia täysimittaista maaraporttia. Tämän vuoksi luvussa 2 esitetty Suomen osuus perustuu Finlands Svenska Idrottin laatimaan ja tarkistamaan tiiviiseen yhteenvetoon.

1.3.2 T2.2: Sidosryhmien kuuleminen

Sidosryhmien kuuleminen toteutettiin maalis–toukokuussa 2026 (M5–M6). Verkkokysely sisälsi 26 kysymystä, jotka jakautuivat viiteen osioon, ja se toteutettiin Google Forms -alustalla viidellä kielellä. Kyselyyn saatiin yhteensä 62 hyväksyttyä vastausta: 18 Portugalista, 16 Suomesta, 18 Sloveniasta ja 10 Espanjasta.

Lisäksi kukin paikallinen hankekumppani toteutti puolistrukturoituja haastatteluja, jotka sisälsivät 16 kysymystä neljässä temaattisessa kokonaisuudessa. Haastatteluja tehtiin yhteensä 20, ja niiden kohderyhmänä olivat kuntien, urheiluseurojen, lajiliittojen, nuorisojärjestöjen ja oppilaitosten päättäjät sekä käytännön toimijat.

Kaikki tutkimustoimet toteutettiin yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) vaatimusten mukaisesti, ja kaikki haastatteluaineisto raportoidaan anonymisti.

2. Nykytilanne: Nuorten liikuntatottumukset ja kestävä kehitys partnerimaissa

Tässä luvussa esitetään yhteenveto T2.1-kirjallisuuskatsauksen keskeisistä tuloksista neljässä partnerimaassa. Kunkin maan profiili on tarkoituksella tiivis, ja se rakentuu kolmen teeman ympärille: nuorten liikunnan ja kestävä kehityksen keskeiset piirteet, tärkeimmät haasteet ja esteet sekä aiheeseen liittyvät esimerkit ja hyvät käytännöt.

Täydelliset maakohtaiset raportit on säilytetty tausta-aineistona. Luvun lopussa esitettävä vertailuanalyysi kokoaa yhteen yhteiset kehityssuunnat ja käytännön havainnot, jotka ovat toimineet perustana OoFS-menetelmän ja Green Playbook käsikirjan kehittämiseksi.

2.1 Portugali

Nuorten liikunnan ja kestäväen kehityksen keskeiset piirteet

Portugalissa nuorten liikunta rakentuu kolmen pääkanavan varaan: koululiikunnan (Desporto Escolar), lajiliittoihin kuuluvien urheiluseurojen toiminnan sekä kuntien kaikille avoimien liikuntaohjelmien kautta. Monitasoisesta järjestelmästä huolimatta liikuntaan osallistuminen on edelleen Euroopan unionin alhaisimpia. Vuoden 2022 Special Eurobarometer on Sport and Physical Activity -tutkimuksen (525) mukaan 73 prosenttia portugalilaisista ilmoitti, ettei harrasta lainkaan liikuntaa. Tämä oli korkein liikkumattomuuden osuus kaikista tutkimukseen osallistuneista jäsenvaltioista.

Portugalin liikunta- ja nuorisoasioista vastaava viranomainen, Portuguese Institute for Sport and Youth (IPDJ), vastaa kansallisesta liikuntapolitiikasta ja tukee ruohonjuuritason liikuntaa National Sport for All Programme (PNDpT) -ohjelman kautta. Nuorten ympäristötietoisuus on korkealla tasolla, mutta tietoisuuden ja käytännön toiminnan välillä on edelleen selkeä kuilu. Keskeisiksi esteiksi nousevat erityisesti taloudelliset haasteet sekä kohtuuhintaisten ja helposti saavutettavien vaihtoehtojen puute.

Keskeiset haasteet

Rahoituksen puute on yleisimmin tunnistettu haaste, ja kestäväen kehityksen toimenpiteet nähdään usein lisäkustannuksena eikä organisaation toiminnan olennaisena osana. Maantieteellinen saavutettavuus on merkittävä rakenteellinen haaste erityisesti sisämaan alueilla, kuten Fundäossa, missä pitkät välimatkat, rajalliset joukkoliikenneyhteydet ja vähäinen liikuntapaikkojen määrä lisäävät sekä päästöjä että kotitalouksien kustannuksia.

Sukupuolinormit vaikuttavat edelleen tyttöjen ja naisten osallistumiseen liikuntaan. Lisäksi kestäväen kehityksen ohjaus jakautuu useiden toimijoiden, kuten IPDJ:n, ympäristöviranomaisten, koulutushallinnon ja kuntien kesken, eikä toimintaa koordinoi yksi yhtenäinen kansallinen strategia. Myös valmentajakoulutuksesta puuttuu tällä hetkellä yhtenäinen kestäväen kehityksen sisältö.

Esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä

Portugalin olympiakomitea toteuttaa kattavaa kestäväen kehityksen ohjelmaa, joka kattaa energian, päästöt, jätehuollon, veden käytön ja luonnon monimuotoisuuden. Ohjelmaan kuuluu myös Olympic Forest -metsityshanke.

Paikalliset tapahtumat, kuten Grande Prémio Cerejeiras em Flor Fundäossa, yhdistävät onnistuneesti liikunnan, ympäristötietoisuuden ja paikallisen kulttuuri-identiteetin.

OofS-mallin käyttöönottoa tukevat lisäksi Portugalin nopea siirtymä uusiutuvaan energiaan (noin 71 % sähköntuotannosta vuonna 2024), kansallinen School Sport -ohjelma valmiina toimintakanavana mallin laajentamiseen sekä vahva ulkoliikunnan perinne, kuten polkujuoksu, surffaus ja suunnistus, jotka soveltuvat erinomaisesti OofS-menetelmään.

2.2 Suomi

Nuorten liikunnan ja kestävä kehityksen keskeiset piirteet

Suomessa on vahva perinne järjestäytyneessä urheilussa, ulkoilussa ja luontoliikunnassa. Metsät, järvet ja muut luonnonympäristöt ovat olennainen osa suomalaisten arkea, ja ulkoilulajit, kuten retkeily, suunnistus, maastohiihto, pyöräily ja muu luontoliikunta, ovat suosittuja kaikenikäisten keskuudessa. Jokaisenoikeudet mahdollistavat laajan pääsyn luontoon ja luovat erinomaiset edellytykset yhdistää liikunta, ympäristötietoisuus ja kestävä kehityksen oppiminen.

Urheiluseurat, kunnat, koulut ja kansalaisjärjestöt ovat keskeisessä roolissa lasten ja nuorten liikunnan edistämisessä. Järjestäytyneeseen urheiluun osallistuminen on Suomessa yleistä. LIITU 2024 -tutkimuksen mukaan 55 prosenttia 9–20-vuotiaista lapsista, nuorista ja nuorista aikuisista osallistui urheiluseuratoimintaan, ja osallistuminen oli yleisempää nuoremmissa ikäryhmissä. Samalla vain noin kolmannes saavutti kansalliset liikuntasuosituksat, ja liikunnan määrä väheni iän myötä. Tulokset osoittavat sekä suomalaisen liikuntajärjestelmän vahvuudet että tarpeen lisätä nuorten säännöllistä liikkumista (LIITU 2024).

Kansalliset linjaukset, kuten liikuntalaki, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä Urheiluyhteisön vastuullisuusohjelma, korostavat yhä vahvemmin kestävä kehitystä, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta.

Ympäristön kestävyys tunnustetaan Suomessa laajasti tärkeäksi yhteiskunnalliseksi teemaksi, ja kestävä kehityksen kasvatus on sisällytetty koko koulutusjärjestelmään. Kunnat investoivat merkittävästi liikunta- ja virkistysympäristöihin, kuten puistoihin, ulkoilureitteihin, hiihtoladuille ja muihin viherympäristöihin, jotka tukevat liikkumista ja hyvinvointia. Metsämörritoiminta on hyvä esimerkki siitä, kuinka ympäristötietoisuutta ja liikuntaa voidaan yhdistää jo varhaislapsuudessa. Myös suomalaiset liikunta- ja urheiluorganisaatiot ovat lisänneet kestävä kehityksen toimenpiteitä erityisesti kestävä liikkumisen, vastuullisten hankintojen, jätteiden vähentämisen ja kierrätyksen edistämiseksi.

Keskeiset haasteet

Vahvoista rakenteista ja korkeasta ympäristötietoisuudesta huolimatta haasteita on edelleen. Kansallisten seurantatutkimusten mukaan merkittävä osa nuorista ei saavuta päivittäisiä liikuntasuosituksia, ja pojat liikkuvat keskimäärin enemmän kuin tytöt. Ympäristötietoisuus ei myöskään automaattisesti johda konkreettisiin tekoihin, ja liikuntaorganisaatiot kokevat usein, että niiltä puuttuu riittävästi osaamista, käytännön työkaluja ja resursseja kestävän kehityksen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Liikuntaan osallistumisen mahdollisuudet eivät myöskään jakaudu tasaisesti kaikkien nuorten kesken. Tutkimusten mukaan tietyt ryhmät kohtaavat edelleen esteitä liikuntaan ja urheiluun osallistumisessa. Suomen Paralympiakomitea on tuonut esiin, että monet vammaiset nuoret haluaisivat osallistua järjestäytyneeseen urheiluun, mutta sopivia ja saavutettavia mahdollisuuksia on liian vähän. Tutkimukset ovat lisäksi osoittaneet, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kohtaavat muita useammin epäasiallista kohtelua, syrjintää ja ulkopuolelle sulkemista liikuntaympäristöissä. Myös sosioekonomiset tekijät, pitkät etäisyydet, liikkumisen kustannukset ja organisaatioiden rajalliset resurssit voivat vaikeuttaa osallistumista ja toiminnan toteuttamista erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä

Suomessa on useita hyviä esimerkkejä siitä, kuinka liikunta ja kestävä kehitys voidaan yhdistää. Urheiluyhteisön vastuullisuusohjelma tukee liikunta- ja urheiluorganisaatioita vastuullisuustyön kehittämisessä, ja kunnat huomioivat kestävän kehityksen yhä useammin liikuntapaikkojen suunnittelussa, tapahtumien järjestämisessä ja hankinnoissa. Ulkoilu- ja seikkailupedagogiikkaan perustuvia toimintamuotoja hyödynnetään laajasti sekä liikunnan että ympäristötietoisuuden vahvistamisessa.

Koulujen, kuntien, liikunta- ja urheiluorganisaatioiden sekä kansalaisjärjestöjen välinen yhteistyö tarjoaa vahvan perustan nuorten osallistamiselle liikunnan kautta samalla edistään kestävää kehitystä, osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta.

OoFS-hankkeen yhteydessä kuullut sidosryhmät korostivat myös käytännönläheisten ja helposti hyödynnettävien työkalujen merkitystä. Erityisen hyödyllisinä pidettiin valmiita aktiviteetti-ideoita, mallipohjia, tarkistuslistoja, viestintämateriaaleja ja arviointityökaluja, jotka tukevat kestävän kehityksen työtä ruohonjuuritasolla.

2.3 Slovenia

Nuorten liikunnan ja kestäväan kehityksen keskeiset piirteet

Sloveniassa liikunnan hallintomalli perustuu valtion, kansalaisjärjestöjen ja paikallishallinnon yhteistyöhön. Maassa toimii noin 10 000 urheiluseuraa, jotka ovat pääosin kansalaisjärjestöjä ja muodostavat ruohonjuuritason liikuntatoiminnan perustan. Kunnat ovat merkittävimpiä julkisia toimijoita, ja ne rahoittavat noin 70 prosenttia julkisesta liikuntatoiminnasta paikallisten liikuntaohjelmien kautta.

National Programme of Sport 2026–2035 -ohjelmassa korostetaan kestäväää liikuntainfrastruktuuria, luontoliikuntaa ja ympäristövastuuta osana liikunnan ja urheilun hallintoa. Vahva ulkoilukulttuuri, johon kuuluvat esimerkiksi vaellus, pyöräily, polkujuoksu ja hiihto, tarjoaa nuorille luontevan yhteyden ympäristönsuojeluun. Tästä huolimatta tietoisuuden ja käytännön toiminnan välinen kuilu on edelleen selvästi havaittavissa.

Keskeiset haasteet

Yleisimmin tunnistettuja haasteita ovat rahoittajien ja paikallisten toimijoiden rajallinen osaaminen, sidosryhmien vähäinen motivaatio, riittämättömät taloudelliset resurssit, käytännön toteutusta tukevien ohjeiden puute sekä se, ettei kestäväää kehitystä vielä nähdä riittävän tärkeänä painopisteenä.

Haasteita lisäävät myös strategisen suunnittelun ja käytännön toteutuksen välinen kuilu, sektorien välisen yhteistyön rajallisuus sekä hallinnollinen kuormitus. Vaikka 15–19-vuotiaiden nuorten tietoisuus kestäväan kehityksen kysymyksistä on teoriassa hyvä, käytännön toiminta vaihtelee huomattavasti. Sosiaalinen media tunnistettiin kaksijakoiseksi tekijäksi: se lisää näkyvyyttä ja tietoisuutta, mutta voi samalla ohjata pinnalliseen osallistumiseen.

Esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä

Slovenian olympiakomitea on hyväksynyt Vastuullisuus strategian 2024–2030 ja useat lajiliitot, kuten Football Association of Slovenia, ovat laatineet omat sosiaalisen ja ympäristövastuun strategiansa.

Paikallistasolla kunnat ovat ottaneet laajasti käyttöön energiatehokasta LED-valaistusta ja aurinkopaneeleja julkisilla liikuntapaikoilla. Hyviä esimerkkejä kestäväan kehityksen ja liikunnan yhdistämisestä ovat Fit4Green-hanke (EUSA), Move4Nature (Erasmus+ Sport -hanke, joka edistää ympäristöoppimista ulkoiluaktiviteettien avulla) sekä tapahtumat, kuten Ultra Trail Slovenia, joissa tapahtumajärjestelyissä hyödynnetään jätteen vähentämiseen tähtääviä ratkaisuja ja uudelleenkäytettäviä materiaaleja.

2.4 Espanja

Nuorten liikunnan ja kestävän kehityksen keskeiset piirteet

Espanjassa liikunnan ja urheilun hallinto perustuu hajautettuun, usean toimijan järjestelmään. Consejo Superior de Deportes (CSD) vastaa kansallisesta strategisesta ohjauksesta, kun taas itsehallintoalueet ja kunnat vastaavat liikuntaohjelmien toteuttamisesta.

Nuorten osallistuminen liikuntaan on suhteellisen korkealla tasolla. Vuonna 2024 yhteensä 20,2 prosentilla 15–24-vuotiaista oli lajiliiton kilpailu- tai harrastuslisenssi, mikä oli korkein osuus kaikista ikäryhmistä. Lisäksi laajat kunnalliset liikuntaohjelmat, kuten Madridin Juegos Deportivos Municipales, tavoittivat yli 140 000 osallistujaa vuonna 2024.

Kestävän kehityksen integroiminen osaksi liikuntaa ja urheilua on kuitenkin vielä varhaisessa vaiheessa. Kyselytulosten mukaan noin 70 prosenttia organisaatioista huomioi kestävän kehityksen vain epävirallisesti. Nuorten kiinnostus kestävään kehitykseen on kohtalaista, mutta sitä vahvistavat Välimeren alueelle ominaiset ilmastohaasteet, kuten veden niukkuus, maastopalot ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.

Keskeiset haasteet

Keskeisiksi haasteiksi tunnistettiin osaamis- ja tietovajeet, organisaatioiden hitaus muutosten toteuttamisessa, rahoituksen riittämättömyys sekä infrastruktuurin epätasainen kehitys. Hajautettu hallintomalli johtaa huomattaviin alueellisiin eroihin kestävään kehityksen toteuttamisessa, mikä vaikeuttaa yhtenäisen kansallisen toimintamallin käyttöönottoa ja laajentamista.

Esimerkkejä ja hyviä käytäntöjä

National Strategy to Promote Sport against Sedentarism and Physical Inactivity 2025–2030 -strategiaan on osoitettu noin 87 miljoonan euron rahoitus, ja siinä ympäristö sekä kestävä kehitys on nostettu yhdeksi viidestä strategisesta painopisteestä.

Consejo Superior de Deportes (CSD) on sitoutunut Euroopan komission Green Sport Manifestoon ja kehittänyt liikuntatapahtumille ja liikuntaorganisaatioille omat kestävään kehityksen tunnukset (Sello de Evento Deportivo Sostenible ja Sello de Entidad Deportiva Sostenible) sekä hiilijalanjäljen seurantaan tarkoitettuja työkaluja.

Paikallistasolla Marina Alta -tapahtumasarja toimii hyvänä esimerkkinä kestävien käytäntöjen hyödyntämisestä. Tapahtumissa on luovuttu kertakäyttömuoveista ottamalla käyttöön maissipohjaiset juomamukit ja yksittäispakatut kartonkipakkaukset sekä vähennetty tekstiilien

ympäristövaikutuksia käyttämällä koko tapahtumasarjassa yhtä yhteistä tapahtumapaitaa.

2.5 Maiden välinen vertailuanalyysi

Vaikka tämä luku perustuu ensisijaisesti T2.1-kirjallisuuskatsaukseen, vertailuanalyysissä on hyödynnetty myös T2.2-sidosryhmäkuulemisen keskeisiä tuloksia silloin, kun ne auttavat selittämään yhteisiä kehityssuuntia ja niiden käytännön merkitystä. Vaikka partnerimaiden liikuntajärjestelmät, hallintorakenteet ja kestävä kehityksen toimintaympäristöt eroavat toisistaan, tutkimuksessa tunnistettiin useita yhteisiä piirteitä. Alla oleva taulukko kokoaa yhteen keskeiset havainnot. Taulukko on tarkoitettu havainnollistavaksi vertailuksi eikä maiden väliseksi paremmuusjärjestykseksi.

Ulottuvuus	Portugali	Suomi*	Slovenia	Espanja
Liikuntaan osallistuminen	Osallistuminen suhteellisen vähäistä	Osallistuminen suhteellisen yleistä	Kohtalainen osallistumisaste, vahva seuratoiminta	Nuorten osallistuminen suhteellisen yleistä
Kestävän kehityksen integrointi liikuntaan	Kehittymässä	Verrattain pitkälle kehittynyt	Kohtalainen, kuntien vahva rooli	Varhaisessa vaiheessa, pitkälti epävirallista
Nuorten ympäristötietoisuus	Korkea tietoisuus, mutta selkeä kuilu tietoisuuden ja toiminnan välillä	Korkea ympäristötietoisuus ja osaaminen	Kohtalaisesta korkeaan, ulkoilukulttuuri tukee	Kasvava tietoisuus, johon paikalliset ympäristöhaasteet vaikuttavat
Keskeiset haasteet	Rahoitus, maantieteellinen saavutettavuus ja sukupuolien normit	Osaamisvajeet, kilpailevat painopisteet ja toimeenpanon haasteet	Osaamisvajeet, motivaatio ja rahoitus	Osaamisvajeet, institutionaalinen hitaus ja alueelliset erot toimeenpanossa
Ulkoiluliikunnan perinne	Vahva ja kasvava	Erittäin vahva	Erittäin vahva	Kohtalaisesta vahvaan

**Koska Suomessa ei toteuteta kansallista pilottitapahtumaa, Suomesta ei laadittu varsinaista nykytilaraporttia. Suomen profiili perustuu valittuihin kansallisiin taustatietoihin (ks. luku 2.2)..*

Yhteiset kehityssuunnat

Tietoisuuden ja toiminnan välinen kuilu nousi esiin kaikissa partnerimaissa. Nuoret ovat yleisesti huolissaan ympäristökysymyksistä, mutta heiltä puuttuu usein selkeitä ja innostavia mahdollisuuksia muuttaa tietoisuus konkreettisiksi teoiksi liikunnan kautta.

Kestävän kehityksen toimenpiteet liikunnassa ja urheilussa ovat edelleen hajanaisia ja painottuvat usein huippu-urheiluun, lajiliittoihin tai yksittäisiin hankkeisiin sen sijaan, että ne olisivat järjestelmällinen osa ruohonjuuritason nuorisoliikuntaa. Yhdessäkään partnerimaassa ei tunnistettu yhtenäistä toimintamallia, jonka avulla kestävä kehitys integroitaisiin nuorten liikuntatapahtumiin. Tämä korostaa OofS-menetelmän tarjoamaa lisäarvoa.

Rahoituksen riittämättömyys, osaamisvajeet ja käytännön toteutukseen liittyvät haasteet nousivat esiin kaikissa maissa. Sidosryhmät korostivat erityisesti tarvetta käytännönläheisille, helposti käyttöönotettaville ja kustannuksiltaan kohtuullisille työkaluille, joiden hyödyntäminen ei edellytä laajaa ulkopuolista tukea.

Kaikissa partnerimaissa koulut tunnistettiin tärkeimmäksi väyläksi tavoittaa 15–19-vuotiaat nuoret. Samalla luonnonympäristöt ja ulkona toteutettavat aktiviteetit nähtiin merkittävinä vahvuuksina, joiden avulla voidaan edistää sekä liikuntaan osallistumista että kestävä kehityksen oppimista.

Keskeiset erot

Partnerimaiden välillä on eroja siinä, kuinka pitkälle kestävä kehityksen näkökulmat on integroitu liikuntaan ja urheiluun. Suomessa ja Sloveniassa rakenteet ja toimintapolitiikat ovat pidemmälle kehittyneitä, kun taas Portugalissa ja Espanjassa järjestelmällisiä toimintamalleja ollaan edelleen kehittämässä.

Eroja havaittiin myös ympäristöolosuhteissa ja liikuntakulttuureissa. Suomessa ja Sloveniassa vahva luontoliikunnan perinne tukee OofS-mallin toteuttamista, kun taas Portugalissa ja Espanjassa kestävä kehityksen aktiviteetteja voidaan luontevasti yhdistää paikallisiin ympäristöhaasteisiin ja yhteisölliseen toimintaan.

Myös hallintorakenteet vaihtelevat huomattavasti. Osa maista hyödyntää keskitetympiä toimintamalleja, kun taas Espanjassa vastuu jakautuu laajasti eri alueiden ja paikallisten toimijoiden kesken. Nämä erot vaikuttavat siihen, miten OofS-menetelmää voidaan soveltaa ja laajentaa kansallisella ja paikallisella tasolla.

Johtopäätökset OofS-menetelmän ja Green Playbook käsikirjan kehittämiseksi

Kirjallisuuskatsauksen ja sidosryhmäkuulemisen tulokset tukevat yhteisen ja eri toimintaympäristöihin sovellettavan OofS-toimintamallin kehittämistä sen sijaan, että kehitettäisiin erillisiä kansallisia malleja.

Kaikissa partnerimaissa nousi johdonmukaisesti esiin useita yhteisiä painopisteitä:

- osallistumisen pitäminen maksuttomana tai mahdollisimman edullisena;
- koulujen ja paikallisten yhteisöverkostojen hyödyntäminen keskeisinä osallistujien rekrytointikanavina;
- aktiviteettien kytkeminen paikalliseen ympäristöön sekä kestävän kehityksen haasteisiin;
- käytännönläheisten ja helposti hyödynnettävien työkalujen tarjoaminen tapahtumajärjestäjille;
- sosiaalisen osallisuuden edistäminen vähentämällä osallistumisen taloudellisia, maantieteellisiä ja muita esteitä sekä luomalla osallistavia mahdollisuuksia erilaisista taustoista tuleville nuorille;
- sen varmistaminen, että kestävän kehityksen oppiminen säilyy tiiviisti yhteydessä liikuntaan, yhdessä tekemiseen ja myönteisiin osallistumiskokemuksiin.

Maakohtaiset erot vaikuttavat ensisijaisesti aktiviteettien valintaan, osallistujien rekrytointiin ja toteutustapoihin, eivät niinkään itse OoFS-toimintamallin keskeiseen rakenteeseen.

3. Sidosryhmätutkimuksen tulokset (T2.2)

3.1 Kyselyn toteutus ja vastaajajoukko

T2.2-verkkokysely toteutettiin Google Forms -alustalla viidellä kielellä 31.3.–24.4.2026. Kyselyyn saatiin yhteensä 62 hyväksyttyä vastausta neljästä partnerimaasta.

Maa	Vastauksia	Partneri	Vastaajien pääasialliset taustat
Portugali	18	PJA	Urheiluseurat ja lajiliitot 56 %, kansalaisjärjestöt 22 %, kunnat 17 %
Suomi	16	FSI	Urheiluseurat ja lajiliitot 38 %, kansalaisjärjestöt 25 %, koulutusala 13 %
Slovenia	18	SDE	Urheiluseurat ja lajiliitot 44 %, koulutusala 39 %, kunnat 11 %, nuorisojärjestöt 6 %
Espanja	10	MoP	Kunnat 40 %, urheiluseurat 30 %, muut toimijat 30 %
Yhteensä	62	N/A	Monialainen vastaajajoukko, joka saavutti 60 vastauksen tavoitteen

Huomio tulosten tulkinnasta: T2.2-tutkimuksen tulokset ovat luonteeltaan suuntaa antavia. Kussakin maassa kyselyyn vastasi noin 10–18 henkilöä ja haastatteluja toteutettiin noin viisi. Lisäksi osa kysymyksistä sisälsi maakohtaisia vastausvaihtoehtoja. Tästä syystä tässä luvussa esitetyt prosenttiosuudet kuvaavat ensisijaisesti kehityssuuntia ja havaintojen painotuksia eivätkä ole tilastollisesti edustavia. Mikäli vastausasteikot tai vastausvaihtoehdot erosivat maiden välillä, siitä on mainittu kyseisen taulukon yhteydessä. Vaihtoehdot, joita ei sisällynyt jonkin maan kyselyyn, on merkitty n/a.

3.2 Nykyiset kestävän kehityksen käytännöt liikunnassa ja urheilussa

3.2.2 Yleisimmät käytännöt

Käytäntö	PT	FI	SI	ES
Uudelleenkäytettävät juomapullot / kertakäyttö muovin vähentäminen	67%	38%	39% ¹	40%
Jätteiden vähentäminen ja kierrätys	50%	50%	39%	50%
Kestävän liikkumisen edistäminen	17%	88%	61%	60%
Luonto- ja ulkoiluaktiviteetit	56%	25%	72%	50%
Liikuntapaikkojen energiatehokkuus	28%	6%	33%	40%
Vastuulliset hankinnat	39%	81%	n/a ²	n/a
Tietoisuutta lisäävät kampanjat	17%	25%	11% ³	10%
Hiilijalanjäljen seuranta	17%	19%	n/a	n/a

Huomautukset: Käytäntöjä koskevat vastausvaihtoehdot vaihtelivat jonkin verran maittain. ¹ Sloveniassa vastausvaihtoehto koski uudelleenkäytettäviä juomamukeja. ² Sloveniassa vastausvaihtoehtona oli yhteistyö paikallisten toimittajien kanssa (50 %) vastuullisten hankintojen sijaan. Espanjan lopullinen kysely ei sisältänyt vaihtoehtoja vastuulliset hankinnat eikä hiilijalanjäljen seuranta. ³ Sloveniassa vastausvaihtoehto viittasi tiedotus- ja tietoisuutta lisääviin tapahtumiin. Huom. Energiatehokkuutta koskeva rivi lisättiin tähän päivitettyyn versioon, sillä se sisältyi kansallisiin kyselyihin, mutta puuttui aiemmasta luonnoksesta.

3.2.3 Keskeiset haasteet

Haaste	PT	FI	SI	ES
Rahoituksen puute	61%	38%	39%	30%
Osaamisen tai asiantuntemuksen puute	39%	81%	50% ¹	50%
Osallistujien tai sidosryhmien vähäinen kiinnostus	11%	38%	50% ²	10%
Muut kilpailevat painopisteet	39%	38%	22%	20%
Organisaatioiden muutosvastarinta	11%	12%	n/a	10%
Selkeiden ohjeiden tai työkalujen puute	33%	25%	28%	30%

Huomautukset: Portugalin tulokset on raportoitu konsortion sopiman laadullisen luokittelun mukaisesti: matala = 0–49 %, kohtalainen = 50–69 % ja korkea = 70–100 %. ¹ Sloveniassa eroteltiin rahoittajien ja paikallisten sidosryhmien yhteisen osaamisen puute (50 %) sekä käytännön toteutukseen liittyvän osaamisen puute (28 %). ² Sloveniassa vastausvaihtoehto koski sidosryhmien vähäistä motivaatiota osallistujien kiinnostuksen sijaan. Suomessa rajallinen johtamis- ja hallintokapasiteetti raportoitiin erillisenä tekijänä (31 %).

3.2.4 Nuorten kiinnostus kestävään kehitykseen

Kaikissa partnerimaissa vastaajat arvioivat nuorten olevan yleisesti kiinnostuneita kestävän kehityksen teemoista, vaikka kiinnostuksen tasossa havaittiin vaihtelua.

Portugalissa vastaajat arvioivat kiinnostuksen olevan suhteellisen korkealla tasolla. Suurin osa piti nuoria joko erittäin tai melko kiinnostuneina kestävän kehityksen kysymyksistä.

Myös Espanjassa havaittiin samankaltainen suuntaus, vaikka nuorten kiinnostusta kuvattiin useammin kohtalaiseksi kuin erittäin suureksi.

Sloveniassa vastaajat kokivat nuorten olevan yleisesti kiinnostuneita kestävän kehityksen teemoista, mutta korostivat kiinnostuksen vaihtelevan yksilöiden ja toimintaympäristöjen välillä. Haastatteluissa tuotiin esiin erityisesti ulkoilukulttuurin ja luontoon perustuvien aktiviteettien merkitys nuorten ympäristötietoisuuden vahvistamisessa.

Suomessa näkemykset vaihtelivat enemmän. Vaikka moni arvioi nuorten olevan kiinnostuneita kestävän kehityksen kysymyksistä, huomattava osa valitsi vaihtoehdon *"en osaa sanoa / ei ole relevanttia"*. Tämä viittaa pikemminkin epävarmuuteen arvioida nuorten kiinnostusta heidän puolestaan kuin siihen, etteivät nuoret olisi kiinnostuneita aiheesta.

Kokonaisuudessaan tulokset osoittavat, että kestävä kehitys on monille nuorille tärkeä ja ajankohtainen teema kaikissa partnerimaissa. Pelkkä kiinnostus ei kuitenkaan automaattisesti johda toimintaan. Vastaajat korostivat johdonmukaisesti tarvetta käytännönläheisille, innostaville ja osallistaville toimintatavoille, jotka yhdistävät kestävän kehityksen nuorten arkeen.

3.3 Reaktiot OofS-konseptiin

3.3.1 Konseptin houkuttelevuus

Arvointi	PT	FI	SI ¹	ES
5/5 (erittäin houkutteleva)	50%	31%	33%	10%
4/5 (melko houkutteleva)	33%	50%	17%	40%
3/5 (kohtalainen)	17%	6%	17%	10%
2/5 tai vähemmän	0%	12%	34%	40%

¹Sloveniassa käytettiin hyväksyttävyyttä kuvaavaa asteikkoa (erittäin hyväksyttävä, hyvä, hyväksyttävä, osittain hyväksyttävä, ei hyväksyttävä), joka muunnettiin tässä viisiportaiseksi arviointiasteikoksi. Luokka 2/5 tai vähemmän sisältää vaihtoehdot osittain hyväksyttävä (28 %) ja ei hyväksyttävä (6 %)

OofS-konsepti sai vahvaa kannatusta Portugalissa (83 % arvioi sen arvosanalla 4 tai 5), Suomessa (81 % arvioi sen arvosanalla 4 tai 5) ja Sloveniassa (67 % piti konseptia vähintään hyväksyttävänä). Espanjassa näkemykset jakautuivat selkeimmin: 50 % arvioi konseptin arvosanalla 4 tai 5, kun taas 40 % antoi arvosanan 2 tai sitä alempi. Tämä heijastaa sitä, että kestävän kehityksen ja liikunnan yhdistäminen on Espanjassa vielä varhaisemmassa kehitysvaiheessa.

3.3.2 Eniten kiinnostusta herättäneet kestävän kehityksen haasteet

Kaikkien partnerimaiden tulokset yhdistämällä nuoria eniten kiinnostaviksi arvioitiin seuraavat kestävän kehityksen haasteet:

- Roskienkeruuhaasteet ja yhteisölliset siivoustapahtumat, jotka olivat suosittuja kaikissa neljässä partnerimaassa.
- Uusiokäyttö- ja kierrätystyöpajat, jotka olivat suosituin vaihtoehto Suomessa sekä hyvin suosittuja Portugalissa ja Sloveniassa. Ne tukevat kiertotalousajattelun kehittymistä.
- Puunistutushaasteet, jotka saivat erityisen paljon kannatusta Portugalissa ja Espanjassa, missä ne liittyvät paikallisiin metsitystarpeisiin.
- Kestävän liikkumisen haasteet, jotka korostuivat Suomessa ja Espanjassa hyödyntäen olemassa olevia pyöräily- ja joukkoliikennetkaisuja.
- Luontosuunnistus ja luonnon monimuotoisuuden havainnointi, jotka olivat suosittuja erityisesti Sloveniassa ja Suomessa yhdistäen liikunnan ja ympäristökasvatuksen.
- Ilmastotoimien suunnitteluun liittyvät tehtävät, joita pidettiin kiinnostavina erityisesti Portugalissa ja Suomessa, sillä ne yhdistävät liikunnan aktiiviseen kansalaisuuteen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

3.3.3 Pisteytyksen painotus

Toivottu painotus	PT	FI	SI	ES
Tasapainoinen (50/50)	78%	81%	56%	40%
Kestävä kehitys tai laatu painottuu (70-80%)	11%	12%	39%	0%
Liikunta painottuu (70-80%)	11%	6%	6%	40%
Ei mielipidettä	0%	0%	0%	20%

Sloveniassa vaihtoehto kestävä kehitys tai laatu painottuu tarkoitti mallia, jossa toteutuksen laatu ja kestävän kehityksen näkökulmat muodostivat noin 70 prosenttia kokonaisarviointista ja liikunnallinen suoritus noin 30 prosenttia.

Tasapainoinen 50/50-pisteytys oli selvästi suosituin vaihtoehto Portugalissa, Suomessa ja Sloveniassa. Espanja poikkesi muista maista: vastaajat jakautuivat tasan niiden välillä, jotka suosivat tasapainoista pisteytystä (40 %), ja niiden, jotka halusivat liikuntasuoritusten painottuvan enemmän (40 %). Tämän vuoksi yhteisessä OoFS-toimintamallissa ehdotettu joustava 40/60–60/40-painotus mahdollistaa kansallisten erojen huomioimisen.

3.3.4 Kilpailullinen vai yhteistyöhön perustuva toimintamalli

Kaikissa partnerimaissa suosituin vaihtoehto oli malli, jossa kilpailullisuus ja yhteistyö täydentävät toisiaan. Kilpailun nähtiin lisäävän motivaatiota, mutta yhteistyölle haluttiin antaa yhtä merkittävä rooli.

Suomessa puolet vastaajista piti kilpailua hyödyllisenä, mutta ei välttämättömänä. Lisäksi neljännes vastaajista ilmoitti, ettei heillä ollut erityistä mieltymystä, ja vain pieni osa piti kilpailua olennaisena.

Sloveniassa 61 prosenttia vastaajista katsoi kilpailun olevan tärkeä osa tapahtumaa, mutta ei sen päätarkoitusta. Lisäksi 33 prosenttia suosi yhteistyöhön tai osallistumiseen perustuvaa toimintamallia.

Espanjassa 60 prosenttia vastaajista arvioi kilpailun olevan hyödyllinen elementti, mutta korosti yhteistyön yhtä suurta merkitystä. Puhtaasti kilpailullinen toimintamalli sai kannatusta vain pieneltä vähemmistöltä (eniten portugalilaisten urheiluseurojen vastaajien keskuudessa), ja myös täysin yhteistyöhön perustuva malli sai vain rajallista tukea.

Tulokset tukevat selkeästi OoFS-konseptia, jossa kilpailullisuus ja yhteistyö yhdistyvät tasapainoiseksi kokonaisuudeksi.

3.4 Osallisuus ja kohderyhmät

Tavoitetta, jonka mukaan vähintään 30 % osallistujista kuuluu aliedustettuihin ryhmiin, pidettiin yleisesti saavutettavissa olevana. Sidosryhmät kuitenkin korostivat, ettei tavoite toteudu itsestään. Keskeisiksi haasteiksi tunnistettiin aliedustettujen ryhmien tavoittaminen, taloudellisten ja liikkumiseen liittyvien esteiden vähentäminen sekä sen varmistaminen, että tapahtumat ovat saavutettavia, turvallisia ja osallistavia kaikille nuorille.

Ratkaisuehdotuksina nostettiin esiin yhteistyö koulujen kanssa, kohdennettu viestintä ja rekrytointi, sekajoukkueet, maksuton tai kohtuuhintainen osallistuminen, kuljetustuki sekä yhteistyö sellaisten organisaatioiden kanssa, jotka työskentelevät aliedustettujen ryhmien parissa.

Kaikissa partnerimaissa tehokkaimmiksi osallisuutta edistäviksi toimintatavoiksi tunnistettiin:

- Kohdennettu viestintä ja rekrytointi koulujen ja nuorisokeskusten kautta, mikä arvioitiin tärkeimmäksi strategiaksi kaikissa maissa.
- Sekajoukkueiden muodostaminen, jota tuettiin vahvasti kaikissa partnerimaissa.

- Maksuton osallistuminen ja tuettu liikkuminen, joita pidettiin erityisen tärkeinä Portugalissa ja Espanjassa.
- Yhteistyö organisaatioiden kanssa, jotka työskentelevät aliedustettujen ryhmien sekä osallistumisen esteitä kohtaavien nuorten parissa.
- Vertaislähettiläät ja yhteisöjen vaikuttajien osallistaminen, jotka nousivat esiin kaikissa partnerimaissa.
- Saavutettava ja monikielinen viestintä, jotta mahdollisimman moni nuori voi osallistua tapahtumaan.

3.5 Pitkäaikainen käyttöönotto ja jatkuvuus

Todennäköisyys ottaa OofS-toimintamalli käyttöön	PT	FI	SI ¹	ES
Erittäin todennäköistä	44%	0%	17%	20%
Todennäköistä	33%	50%	44%	10%
Mahdollista	6%	38%	n/a	30%
Epätodennäköistä tai erittäin epätodennäköistä	17%	12%	39%	40%

¹ Sloveniassa käytettiin neljäportaista asteikkoa ilman neutraalia keskivaihtoehtoa. Lisäksi kysymys koski OofS-toimintamallin pitkäaikaisia vaikutuksia ja paikallisen yhteisrahoituksen mahdollisuuksia pikemminkin kuin organisaation omaa aikomusta ottaa toimintamalli käyttöön. Kiinnostus toimintamallin käyttöönottoon oli suurinta Portugalissa ja vähäisintä Espanjassa, jossa noin puolet vastaajista suhtautui siihen epäilevästi.

Useat partnerimaiden kunnat ilmoittivat olevansa valmiita allekirjoittamaan tukikirjeitä tai aiesopimuksia (Memorandum of Understanding, MoU) OofS-toimintamallin pitkäjänteisen käyttöönoton tueksi.

Kun sidosryhmiltä kysyttiin, mitä Green Playbook käsikirjan tulisi sisältää, käytännönläheiset ja helposti hyödynnettävät työkalut nousivat selvästi tärkeimmiksi. Maiden yhteenlasketut tulokset osoittivat seuraavan tärkeysjärjestyksen:

Sisältö	Tärkeys
Suunnittelupohjat ja tarkistuslistat	1 (tärkein kaikissa partnerimaissa)
Esimerkkejä kestävä kehityksen haasteista ja niiden säännöistä	2
Pisteytys- ja arviointijärjestelmät	3
Budjettiesimerkit ja kustannusarviot	4
Viestintä- ja markkinointimateriaalit	5
Vaikutusten arviointi- ja raportointityökalut	6
Esimerkit pilottitapahtumista	7
Toimintapolitiikkaa koskevat suositukset	8

3.6 Haastattelujen tulokset: Yhteiset teemat partnerimaissa

Neljässä partnerimaassa toteutettiin yhteensä 20 syvähaastattelua (4 Portugalissa, 5 Suomessa, 6 Sloveniassa ja 5 Espanjassa). Kaikki haastatteluaineisto raportoidaan anonymisti haastateltaville annettujen sitoumusten mukaisesti. Haastattelut täydensivät kyselytuloksia tarjoamalla syvällisempää laadullista tietoa sidosryhmien näkemyksistä.

3.6.1 Suomi: Haastattelujen yhteenveto

Haastatteluja toteutettiin viisi urheiluorganisaatioiden, oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen ja nuorisotyön edustajien kanssa. Keskeiset havainnot olivat seuraavat:

- Nuorilla on yleisesti hyvä tietoisuus kestävän kehityksen kysymyksistä arjessaan, mutta tietoisuuden muuttaminen konkreettisiksi teoiksi liikunnan kautta edellyttää lisää tukea ja käytännön mahdollisuuksia.
- Ulkoilu, seikkailukasvatus, luontoon perustuva oppiminen sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyvät aktiviteetit nähtiin erityisen sopivina tapoina yhdistää liikunta ja kestävän kehityksen oppiminen.
- Koulut, nuorisojärjestöt, urheiluseurat, sosiaalinen media ja vertaisverkostot tunnistettiin tärkeimmiksi kanaviksi tavoittaa nuoria, erityisesti niitä, jotka eivät tällä hetkellä osallistu järjestäytyneeseen liikuntaan.
- Taloudelliset esteet, kuljetushaasteet ja organisaatioiden rajalliset resurssit voivat vaikeuttaa sekä osallistumista että tapahtumien toteuttamista. Tapahtumien tulisi siksi olla maksuttomia tai edullisia ja suunniteltuja siten, että osallistumisen esteet ovat mahdollisimman vähäiset.
- Osallisuus tulee huomioida tapahtuman suunnittelussa alusta alkaen. Haastateltavat korostivat saavutettavuuden, moninaisen edustuksen, turvallisen toimintaympäristön sekä aliedustettujen ryhmien aidon osallistamisen merkitystä suunnittelussa ja toteutuksessa.
- Yksinkertaisuus nousi keskeiseksi onnistumisen edellytykseksi. Green playbook käsikirjan tulisi tarjota käytännönläheisiä ja helposti hyödynnettäviä materiaaleja, kuten aktiviteetti-ideoita, mallipohjia, tarkistuslistoja, viestintämateriaaleja, arviointityökaluja ja toteutusohjeita.

3.6.2 Slovenia: Haastattelujen yhteenveto

SDE toteutti kuusi haastattelua kuntien ja urheiluorganisaatioiden edustajien kanssa. Kaikki haastatteluihin osallistuneet kunnat vahvistivat olevansa valmiita antamaan tukikirjeen OoFS-toimintamallin pitkäjänteisen käyttöönoton tueksi. Keskeiset havainnot olivat seuraavat:

- Yhteisötasolla painotettiin vahvasti energiatehokkuutta. Käytössä oli laajasti LED-valaistus, aurinkopaneelit julkisilla liikuntapaikoilla, kestävän liikkumisen edistäminen sekä ympäristövastuulliset tapahtumajärjestelyt, kuten polkujuoksu- ja pyöräilytapahtumissa toteutetut jätteiden vähentämistoimenpiteet.
- 15–19-vuotiaiden nuorten ympäristötietoisuus arvioitiin kohtalaiseksi. Teoreettinen ymmärrys on hyvä, mutta tiedon ja käytännön toiminnan välillä on edelleen selkeä kuilu. Sosiaalinen media nähtiin kaksijakoisena ilmiönä: se lisää näkyvyyttä ja tietoisuutta, mutta voi samalla johtaa pinnalliseen osallistumiseen.
- OoFS-konsepti koettiin innovatiiviseksi ja kiinnostavaksi. Sen nähtiin tarjoavan vahvat mahdollisuudet ympäristötietoisuuden, sosiaalisen osallisuuden ja aktiivisen osallistumisen vahvistamiseen liikunnan avulla. Hankkeen kansainvälistä ulottuvuutta pidettiin erityisen arvokkaana toimintamallin levittämisen kannalta.
- Suosituimpina aktiviteetteina pidettiin vuorovaikutteisia joukkuepelejä luonnossa, seikkailu- ja esterata-aktiviteetteja sekä pelejä, joissa yhdistyvät kierrätys, luonnonvarojen vastuullinen käyttö ja kestävän kehityksen ongelmanratkaisu. Myös paikallisiin perinteisiin perustuvien pelien nähtiin tuovan lisäarvoa.
- Kilpailun ja kokemuksellisen oppimisen yhdistävä toimintamalli sai laajaa kannatusta. Kilpailun nähtiin lisäävän motivaatiota, mutta pääpainon tulisi olla oppimisessa, yhteistyössä ja henkilökohtaisessa kehittämisessä eikä pelkästään suorituksissa.
- Suurimmiksi haasteiksi tunnistettiin rajalliset taloudelliset resurssit, henkilöstöressurssien vähäisyys, strategisen suunnittelun ja käytännön toteutuksen välinen kuilu, sektorien välisen yhteistyön puutteet sekä hallinnolliset menettelyt.
- Tavoitetta, jonka mukaan vähintään 30 % osallistujista kuuluu aliedustettuihin ryhmiin, pidettiin realistisena huolellisella suunnittelulla. Tärkeinä keinoina nähtiin muun muassa sovelletut pelisäännöt, selkeät ohjeet, tehtävien eriyttäminen, koulutetut tukihenkilöt, pienryhmätoiminta, vertaistuki sekä yhteistyö erityisopetuksen ja sosiaalipalvelujen kanssa.

3.6.3 Espanja: Haastattelujen yhteenveto

Viisi haastattelua toteutettiin kuntien ja nuorisojärjestöjen edustajien kanssa. Keskeiset havainnot olivat seuraavat:

- Liikunta ja kestävä kehitys nähtiin toisiaan tukevinä teemoina, mutta niiden käytännön yhdistäminen on Espanjassa vielä melko vähäistä.

- Kuntien tuki nähtiin ratkaisevan tärkeänä onnistuneelle toteutukselle, sillä kunnilla on keskeinen rooli liikuntapaikkojen, rahoituksen ja paikallisten verkostojen hallinnoinnissa.
- Kilpailullisuus motivoi nuoria, mutta tapahtumien tulisi sisältää myös kasvatuksellisia ja sosiaalisia elementtejä, jotta vähemmän kilpailuhenkiset osallistujat eivät jää ulkopuolelle.
- Kilpailujen suunnittelussa tulisi huomioida paikalliset kestävän kehityksen teemat, kuten vesivarojen hallinta, Välimeren luonnon monimuotoisuus ja matkailun aiheuttaman jätteen vähentäminen.
- Koulujen ja paikallisten urheiluseurojen nähtiin olevan tehokkaimmat kanavat osallistujien tavoittamiseen. Sosiaalinen media toimii tärkeänä tukikanavana viestinnässä.

3.6.4 Portugal: Haastattelujen yhteenveto

Neljä haastattelua toteutettiin urheilujohtajien, kuntien edustajien ja koulutusalan ammattilaisten kanssa. Keskeiset havainnot olivat seuraavat:

- OofS-toimintamalli herätti suurta kiinnostusta erityisesti pelillistämisen sekä liikunnan ja kestävän kehityksen yhdistävän kaksiosaisen pisteytysjärjestelmän ansiosta.
- Fundãoissa sijaitseva Serra da Gardunhan luonnonympäristö tarjoaa erinomaiset puitteet suunnistukseen jossa kestävän kehityksen tehtäviä.
- Pakolais- ja maahanmuuttajataustaisten sekä taloudellisesti heikommassa asemassa olevien nuorten osallistuminen edellyttää kohdennettua viestintää, maksutonta osallistumista ja kuljetustukea.
- Liikunnan ja ympäristökasvatuksen yhdistäminen tukee hyvin Portugalin koulujen Citizenship and Development -oppiaineen tavoitteita.
- Toimintamallin pitkäjänteinen hyödyntäminen hankkeen päättymisen jälkeen riippuu kuntien sitoutumisesta sekä siitä, että toimintamalli integroidaan osaksi olemassa olevia liikuntaohjelmia.

3.6.5 Haastattelujen yhteiset teemat partnerimaissa

Haastatteluaineistosta nousi esiin kuusi yhteistä pääteemaa:

- Yksinkertaisuus on onnistumisen tärkein edellytys. Monimutkaiset pisteytysjärjestelmät, liiallinen byrokratia tai liian kunnianhimoiset toteutusmallit voivat vähentää organisaatioiden kiinnostusta. Selkeät rakenteet ja vaiheittaiset ohjeet ovat välttämättömiä.

- Koulut ovat tärkein väylä nuorten tavoittamiseen. Oppilaitokset nähtiin tehokkaimpana kanavana tavoittaa 15–19-vuotiaita nuoria, erityisesti niitä, jotka eivät tällä hetkellä harrasta liikuntaa aktiivisesti.
- Kilpailullisuus toimii, mutta yhteistyö on vielä tärkeämpää. Leikkimielinen kilpailu, jossa arvostetaan yhteistyötä, oppimista ja yhteisiä kokemuksia liikuntasuoritusten rinnalla, koettiin parhaaksi toimintamalliksi. Muotoja, joissa heikommin menestyvät joukkueet putoavat kilpailusta varhaisessa vaiheessa, ei pidetty suositeltavina.
- Paikallisiin olosuhteisiin sopeutuminen on onnistumisen edellytys. Kestävän kehityksen haasteiden tulee heijastaa paikallisia tarpeita, kuten veden käyttöä Fundaossa, luonnon monimuotoisuutta Sloveniassa, kestävää matkailua Pedreguerissa ja vahvaa ulkoilukulttuuria Suomessa.
- Taloudellinen saavutettavuus on osallisuuden perusta. Maksuton tai edullinen osallistuminen, kuljetustuki ja lainattavat välineet nähtiin välttämättöminä, jotta myös aliedustetut ryhmät voivat osallistua yhdenvertaisesti.
- Sitoutuneet avainhenkilöt edistävät toimintamallin käyttöönottoa. Onnistunut käyttöönotto perustuu motivoituneisiin henkilöihin organisaatioissa. Green Playbook käsikirjan tulisi tarjota ohjeita myös siihen, miten tällaiset avainhenkilöt voidaan tunnistaa, sitouttaa ja tukea.

4. Kansallisten Olympics of Sustainability -tapahtumien toteutusmalli

4.1 Yhteinen kilpailurakenne

Osa-alue	Kuvaus
Tapahtuman muoto	Yhden päivän tapahtuma, jossa yhdistyvät liikunta, kestävän kehityksen haasteet ja ympäristöoppiminen.
Joukkueet	Viiden hengen joukkueet, joiden osallistujat ovat 15–19-vuotiaita. Jokaisessa joukkueessa tulee olla vähintään kaksi tyttöä*.
Tapahtuman laajuus	5–10 joukkuetta (25–50 osallistujaa) kutakin kansallista tapahtumaa kohden.
Pisteytys	Joukkueet keraävät pisteitä sekä liikunta- että kestävän kehityksen tehtävistä. Lisäksi käytössä on erillinen Green Badge -tunnustusjärjestelmä.
Green Badge	Myönnetään joukkueille, jotka saavuttavat vähintään 70 % kestävän kehityksen pisteistä ja täyttävät Green Badge -kriteerit.

Osa-alue	Kuvaus
Osallisuus	Osallistumisen tulee olla maksutonta tai kohtuuhintaista. Tarvittaessa tarjotaan kuljetustukea sekä huomioidaan esteettömyys ja tarvittavat mukautukset. Sekajoukkueita suositellaan tai edellytetään paikallisen toteutustavan mukaisesti. Kaikki osallistujat tulee toivottaa tervetulleiksi ja kohdella yhdenvertaisesti riippumatta sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, toimintarajoite, etnisestä taustasta, uskonnosta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista.
Arviointi	Ennen ja jälkeen tapahtuman toteutettavat kyselyt, aktiviteettien pisteytys, osallistujapalaute sekä valokuva- ja videodokumentointi.
Jatkoon pääsy	Kansallisen kilpailun voittajajoukkue etenee Euroopan finaaliin Pedregueriin.

4.2 Kansallisten tapahtumien toteutussuunnitelmat

Osa-alue	Portugali (Fundão)	Slovenia (Dobrovlje)	Espanja (Pedreguer)
Toteuttava partneri	MoF	SDE	MoP
Tapahtumapaikka	Serra da Gardunha ja kunnan liikunta-alueet	Ajdovščinan alue ja ulkoliikuntaympäristöt	Pedreguerin kunnan liikuntapaikat ja rannikkoalue
Paikalliset kestävän kehityksen teemat	Vedenhallinta, metsitys ja maaseudun saavutettavuus	Luonnon monimuotoisuus, ulkoliikunta ja yhteisöllisyys	Kestävä matkailu, Välimeren luonnon monimuotoisuus ja jätehuolto
Osallistujien rekrytointikanavat	Koulut, nuorisovaltuusto ja maahanmuuttokeskus	Koulut, Ajdovščinan instituutti ja kunnan verkostot	Koulut, paikalliset urheiluseurat ja Valencian liikuntaverkosto
Arvioitu osallistujamäärä	25-50 osallistujaa	25-50 osallistujaa	25-50 osallistujaa
Tavoiteajankohta	KK11 (Heinäkuu 2026)	KK10-KK11	KK10-KK11

5. Olympics of Sustainability -tapahtumien esimerkkiaktiviteetit

OoFS-kilpailuja varten on kehitetty monipuolinen valikoima sovellettavia liikunta- ja kestävän kehityksen aktiviteetteja. Aktiviteetit perustuvat työpaketin T2.1 tuloksiin, T2.2-vaiheessa tunnistettuihin sidosryhmien tarpeisiin sekä partneriorganisaatioiden asiantuntemukseen. Ne yhdistävät liikunnan, ympäristöoppimisen, tiimityöskentelyn ja ongelmanratkaisun sekä mahdollistavat toteutuksen mukauttamisen paikallisiin olosuhteisiin, osallistujien tarpeisiin ja käytettävissä oleviin resursseihin.

Aktiviteettikokonaisuus sisältää sekä kuusi SDE:n **Eco Athlete** -ohjelmassa kehitettyä **Eco Games** -aktiviteettia, jotka on mukautettu Olympics of Sustainability -toimintamalliin, että neljä konsortion partnerien kehittämää

lisäaktiviteettia. Yhdessä ne muodostavat joustavan työkalupaketin, jota voidaan hyödyntää kouluissa, kunnissa, urheiluseuroissa ja muissa yhteisöissä toimintaympäristöissä.

Green Playbook käsikirjaan (Green Playbook) sisältyviä esimerkkitoimintoja ovat muun muassa:

- Capture the Eco Flag
- Eco Challenge Relay
- Eco Bowling
- Eco Tail Tag
- Eco Rescue Mission
- Eco Upcycling Challenge
- Eco Adventure Orienteering
- Green Travel Challenge and Workshop
- Eco Knowledge Quiz
- Water Footprint Challenge

Aktiviteetit käsittelevät monipuolisesti kestävän kehityksen teemoja, kuten jätehuoltoa, kierrätystä, luonnon monimuotoisuutta, kestävää liikkumista, vedenkulutusta, kiertotaloutta ja ympäristötietoisuutta. Järjestäjiä kannustetaan valitsemaan ja mukauttamaan aktiviteetteja paikallisten painopisteiden, osallistujien tarpeiden ja käytettävissä olevien resurssien mukaisesti.

Aktiviteetikortit, pisteytysjärjestelmät, materiaaliluettelot ja toteutusohjeet esitellään yksityiskohtaisesti Green Playbook -julkaisussa (D2.2).

6. Johtopäätökset ja suositukset

6.1 Keskeiset havainnot

Kaikissa neljässä partnerimaassa havaittiin selkeä kuilu ympäristötietoisuuden ja käytännön toiminnan välillä. Nuoret ovat huolissaan ympäristöasioista, mutta heillä on vain vähän rakenteellisia ja innostavia mahdollisuuksia muuttaa tietoisuutta konkreettisiksi teoiksi liikunnan kautta.

Kestävä kehitys näkyy urheilussa edelleen hajanaisesti ja painottuu usein huippu-urheiluun, suuriin tapahtumiin tai lajiliittoihin. Partnerimaista ei löytynyt yhtenäistä toimintamallia, jolla kestävä kehitys olisi integroitu ruohonjuuritason nuorten urheilukilpailuihin.

OofS-konsepti sai myönteisen vastaanoton kaikissa partnerimaissa. Liikunnan ja kestävä kehityksen yhdistäminen, Green Badge -tunnustusjärjestelmä sekä pelilliset oppimismenetelmät nähtiin kiinnostavina ja motivoivina tapoina innostaa nuoria ympäristötekoihin.

Yksinkertaisuus ja käytännönläheisyys nousivat tärkeimmiksi onnistumisen edellytyksiksi. Sidosryhmät korostivat selkeitä ohjeita, valmiita työvälineitä ja helposti toteutettavia toimintamalleja monimutkaisten menetelmien sijaan.

Osallisuus edellyttää tietoista suunnittelua ja riittäviä resursseja. Maksuton tai edullinen osallistuminen, kuljetustuki, esteettömyys, sovellettavat aktiviteetit ja aktiivinen kohderyhmien tavoittaminen nähtiin keskeisinä keinoina varmistaa monipuolinen osallistuminen.

Paikallisten olosuhteiden huomioiminen on tärkeää. Kestävän kehityksen haasteiden tulisi heijastaa paikallisia ympäristökysymyksiä, yhteisöjen tarpeita ja käytettävissä olevia resursseja.

Koulut tunnistettiin kaikissa partnerimaissa tärkeimmäksi kanavaksi tavoittaa 15–19-vuotiaita nuoria.

Pelillisuus ja tiimityöhön perustuvat oppimismenetelmät saivat laajaa kannatusta. Sidosryhmien mukaan liikunnan, yhteistyön, ympäristöoppimisen ja leikkimielisen kilpailun yhdistäminen lisää nuorten motivaatiota ja sitoutumista.

6.2 Suositukset

- Kehitetään OofS-toimintamallin toteutustyökalut mahdollisimman selkeiksi ja helppokäyttöisiksi. Vaiheittaiset ohjeet, mallipohjat, aktiviteetikortit, tarkistuslistat ja budjettiesimerkit tulisi säilyttää toimintamallin keskeisinä osina.
- Vahvistetaan yhteistyötä koulujen, kuntien, urheiluseurojen ja nuorisojärjestöjen kanssa osallistujien rekrytoinnin, tapahtumien toteutuksen ja toimintamallin pitkäjänteisen juurtumisen tukemiseksi.
- Huomioidaan osallisuus, saavutettavuus ja turvallisuus jo tapahtumien suunnittelun alkuvaiheessa sen sijaan, että niitä käsiteltäisiin erillisinä tai vapaaehtoisina osa-alueina.
- Varmistetaan, että aktiviteetteja voidaan mukauttaa paikallisiin ympäristöteemoihin, käytettävissä oleviin tiloihin ja resursseihin, osallistujien tarpeisiin sekä järjestäjien toimintakykyyn säilyttäen samalla OofS-toimintamallin keskeiset periaatteet.

- Hyödynnetään pelillistämistä, tiimipohjaista oppimista ja Green Badge -tunnustusjärjestelmää osallistumisen, ympäristöoppimisen ja myönteisten käyttäytymismuutosten edistämiseksi.
- Tuetaan paikallista osaamisen kehittämistä tarjoamalla käytännönläheisiä materiaaleja ja ohjeistusta järjestäjille, joilla on vähän aiempaa kokemusta kestävän kehityksen tai tapahtumien järjestämisestä.
- Dokumentoidaan pilottitapahtumat järjestelmällisesti hyödyntämällä osallistujapalautetta, arviointitietoa, valokuvia, videoita sekä toteutuksesta saatuja kokemuksia, jotta toimintamallia voidaan edelleen kehittää ja soveltaa laajemmin.
- Edistetään liikunnan, koulutuksen, nuorisotyön ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä toimintamallin pitkäaikaisen vaikuttavuuden ja kestävyysvahvistamiseksi.

6.3 Vaikutukset päätöksentekoon

Tämän e-Paper-julkaisun tuloksilla on merkitystä liikuntaa ja kestävä kehitystä koskevalle päätöksenteolle paikallisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla.

OofS-toimintamalli osoittaa, että liikunta voi toimia tehokkaana välineenä kestävän kehityksen edistämässä, ympäristötietoisuuden lisäämisessä sekä nuorten myönteisen käyttäytymisen tukemisessa. Vaikka kestävä kehitys on saanut yhä enemmän huomiota liikuntapolitiikassa, käytännön toimintamalleja sen toteuttamiseksi ruohonjuuritason liikunnassa on edelleen vähän.

Tulosten perusteella päätöksenteossa olisi syytä harkita seuraavia toimenpiteitä:

- Kestävän kehityksen tavoitteiden sisällyttämistä ruohonjuuritason liikunnan rahoitusohjelmiin.
- Kestävän kehityksen teemojen sisällyttämistä valmentajakoulutukseen ja liikunta-alan johtamiskoulutuksiin.
- Liikunnan tunnistaminen välineeksi kestävän kehityksen kasvatuksessa ja nuorten osallistamisessa osana laajempia ympäristö- ja ilmastostrategioita.
- Liikunnan, koulutuksen, nuorisotyön ja ympäristöalan välisen yhteistyön vahvistamista.

- Investointeja käytännönläheisiin, paikallisyhteisöihin perustuviin toimintamalleihin, jotka yhdistävät liikunnan, kestävän kehityksen ja sosiaalisen osallisuuden.

OofS-toimintamalli tarjoaa yhden esimerkin siitä, miten nämä tavoitteet voidaan muuttaa konkreettisiksi paikallistason toimenpiteiksi samalla, kun toimintamalli säilyy joustavana ja sovellettavissa erilaisiin kansallisiin ja paikallisiin toimintaympäristöihin.

Lähteet

Comité Olímpico de Portugal. (n.d.). Sustentabilidade.
<https://comiteolimpicoportugal.pt/sustentabilidade/>

Consejo Superior de Deportes. (2022). Encuesta de hábitos deportivos en España 2022. Ministerio de Cultura y Deporte.

Ekokompassi. (n.d.). Briefly in English. <https://ekokompassi.fi/briefly-in-english/>

Emmonds, S., Till, K., Weaving, D., Burton, A., and Lara-Bercial, S. (2024). Youth sport participation trends across Europe. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 95(1), 69 to 80.

European Commission. (2020). Special Eurobarometer 501: Attitudes of European citizens towards the environment. Directorate-General for Communication.

European Commission. (2022). Special Eurobarometer 525: Sport and physical activity. Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture.

European Commission. (2023). 2030 climate targets. Directorate-General for Climate Action.

European Commission. (2024). The European Green Deal.
<https://commission.europa.eu/>

European Commission. (2026). Special Eurobarometer 571: Attitudes of Europeans towards biodiversity.

European Commission. (n.d.). EU Youth Strategy.
https://youth.europa.eu/strategy_en

European Investment Bank. (2023). EIB Climate Survey 2022 to 2023. Luxembourg: EIB.

European University Sports Association. (n.d.). Fit4Green.
<https://fit4green.eusa.eu/>

Federação Portuguesa de Futebol. (2023). Sustainability in football.
<https://portugalstore.fpf.pt/en/editorial/sustainability-football>

Finlands Svenska Idrott. (n.d.). Organisation and activities. <https://www.idrott.fi/>

Foundation for Sport of the Republic of Slovenia. (n.d.).
<https://www.fundacijazasport.org/>

Fundão Municipality. (n.d.). UNESCO Global Network of Learning Cities.
<https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/fundao>

Green Sports Hub Europe. (2023). <https://greensportshub.eu/>

Institut Impact. (n.d.). Move4Nature. <https://institut-impact.si/>

Instituto Nacional de Estatística. (2024). Estatísticas do desporto 2023. INE Portugal.

Instituto Português do Desporto e Juventude. (n.d.). Programa Nacional de Desporto para Todos. <https://ipdj.gov.pt/>

Instituto Português do Desporto e Juventude. (2021). PNED Peace and Sport Award. <https://ipdj.gov.pt/>

International Olympic Committee. (2012). Sustainability through sport. IOC.

Lopes, H. S., Martins, F. V., and Dinis, A. (2025). Sustainable consumption intentions among Portuguese university students. *Sustainability*, 17(17), 7569.

Kokko & Hämylä. (2024). Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024.
<https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2025/05/LIITU-2024-raportti.pdf>

Ministério da Educação. (2021). Programa Estratégico do Desporto Escolar 2021 to 2025. DGE.

Ministry of Economy, Tourism and Sport of Slovenia. (n.d.). Sport policy.
<https://www.gov.si/>

Mota, J. et al. (2016). Portugal's 2016 report card on physical activity. *Journal of Physical Activity and Health*, 13(S2), S218 to S222.

Olympic Committee of Slovenia. (n.d.). <https://www.olympic.si/en/>

Pizarro, A. et al. (2023). Portugal's 2022 report card on physical activity for children and youth. *Journal of Exercise Science and Fitness*, 21(3), 280 to 285.

PlayGreen Sports. (n.d.). <https://ecoserveis.net/en/playgreensports/>

PNED. (n.d.). Manual de Boas Práticas Ambientais no Desporto. <https://pned.ipdj.gov.pt/>

Rodrigues, D. et al. (2019). Parental perception of barriers to children's participation in sports. JPAH, 16(8), 595 to 600.

Seabra, A. F. et al. (2007). Sports participation among Portuguese youth. JPAH, 4(4), 370 to 380.

Silva, A. P. et al. (2023). Eco-anxiety in Portuguese young adults. BMC Psychology, 11, 292.

Statistical Office of the Republic of Slovenia. (n.d.). <https://www.stat.si/>

Tavares, D. et al. (2023). Portuguese validation of the Climate Change Attitude Survey. EJDP, 20(5), 875 to 888.

World Health Organization. (2021). Portugal Physical Activity Factsheet. WHO Europe.

O O F S

Olympics of Sustainability

Co-funded by
the European Union

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.